

SCRIPTA

Numéro Scripta : 1783

Auteur(s) : Richard Ier Cœur de Lion, Angleterre (roi)

Bénéficiaire(s) : Gautier de Coutances, Rouen (archevêque)

Genre d'acte : charte

Authenticité : non suspect

Datation : 1196, 1 octobre

Lieu d'émission : Rouen

Action juridique : échange

Langue du texte : latin

Analyse

Échange fait entre Richard [Ier], roi d'Angleterre, et Gautier, archevêque de Rouen. L'archevêque a donné au roi le manoir d'Andely avec le château de la Roche et les dépendances, tandis que le roi lui a donné ses moulins de Rouen, les villes de Dieppe et de Bouteilles avec leurs dépendances, le manoir de Louviers avec ses dépendances, et toute la forêt d'Aliermont avec ses dépendances.

Tableau de la tradition

Éditions principales

a. Piolin Paul, Sainte-marthe Denis de, *Gallia Christiana in provincias ecclesiasticas distributa, t. XI*, Paris, Palmé, 1874, Instrumenta ecclesiae Rotomagensis, n° XXVI, col. 27-29.

Texte établi d'après a

Richardus, Dei gratia rex Angliæ, dux Normanniæ, Aquitaniæ, comes Andegaviæ ; archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus, comitibus, baronibus, etc. salutem. Cum sacrosancta ecclesia sponsa sit regis regum, et unica dilecta illius, per quem reges regnant, et principes gubernacula possident : tanto amplioem ei volumus devotionem et reverentiam exhibere, quanto certius non regiam tantum, sed omnem a domino Deo esse credimus potestatem. Unde sicut venerabilis Rotomagensis ecclesia, quæ inter universas terrarum nostrarum plurima celebritate dinoscitur enitere, pro rerum necessitate vel temporum, nostris duxit utilitatibus opportuna diligentia consulendum : sic nos ejusdem matris nostræ commodis et augmentis digna compensatione dignum ducimus respondere. Sane villa Andeliaci, et quibusdam aliis adjacentibus locis quæ erant Rotomagensis ecclesiæ, minus sufficienter firmatis, inimicis nostris in terram nostram Normanniæ per eadem loca patebat ingressus, per quæ incendiis et rapinis, necnon et aliis hostilitatis sævitiis, in eandem terram nonnunquam licentius grassabantur. Quocirca venerabili patre Waltero archiepiscopo et capitulo Rotomagensi debitum habentibus ad nostra et prædictæ terræ nostræ damna respectum, facta est hæc permutatio inter ecclesiam Rotomagensem et archiepiscopum Rotomagensem Walterum ex una parte, et nos ex altera parte, de manerio de Andeli, in hac forma. Scilicet quod idem archiepiscopus de conscientia et voluntate domini papæ Cœlestini tertii, et de assensu capituli Rotomagensis ecclesiæ, et coepiscoporum suorum, et cleri ejusdem archiepiscopatus, concessit et in perpetuum quietum clamavit, nobis et heredibus nostris, prædictum manerium de Andeli, cum novo castello de Rupe et cum foresta, et cum omnibus aliis pertinentiis et libertatibus suis, exceptis ecclesiis et præbendis, et feodis militum, et excepto manerio de Fraxinis cum pertinentiis suis : quæ omnia idem archiepiscopus ecclesiæ Rotomagensi et sibi et successoribus suis retinuit, cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus suis, et cum omni integritate sua in perpetuum. Ita quod tam milites quam clerici, et omnes homines, tam de feodis militum quam de præbendis, sequentur

molendina de Andeli, sicut consueverunt et debent, et moltura erit nostra. Archiepiscopus autem et homines sui de Fraxinis, molent ubi idem archiepiscopus volet, et si voluerit molere apud Andeli, dabunt molturas suas, sicut alii ibidem molentes. In escambium autem prædicti manerii de Andeli cum pertinentiis, concessimus et in perpetuum quieta clamavimus ecclesiæ Rotomagensi, et prædicto archiepiscopo et successoribus suis, omnia molendina quæ nos habuimus Rotomagi, quando hæc permutatio facta fuit, integre cum omni sequela et moltura sua sine aliquo retinemento eorum quæ ad molendina pertinent vel ad molturam, et cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus quas solent et debent habere. Nec alicui alii licebit molendinum facere ibidem ad detrimentum prædictorum molendinorum ; et debet archiepiscopus solvere eleemosynas antiquitus statutas de iisdem molendinis. Concessimus etiam eis villam de Dieppa et villam des Boteilles, cum omnibus pertinentiis et libertatibus, et liberis consuetudinibus suis, exceptis eleemosynis constitutis in manerio de Dieppa a nobis et antecessoribus nostris, quarum summa est trecentæ et septuaginta duæ libræ, quæ debent solvi per manum dicti archiepiscopi et successorum suorum his quibus assignatæ sunt. Concessimus etiam eisdem manerium de Loviers cum omnibus pertinentiis, et libertatibus et liberis consuetudinibus suis, cum ministerio de Loviers, salvis ad opus nostrum venatione nostra et destructione forestæ, ita tamen quod non sit in regardo. Concessimus etiam eis totam forestam de Aliermont, cum feris et omnibus allis pertinentiis et libertatibus suis, sicut eam habuimus. Hæc autem omnia in escambium prædicti manerii de Andeli cum prædictis pertinentiis data habebunt ecclesia Rotomagensis et prædictus archiepiscopus et successores sui in perpetuum, cum omnibus libertatibus et liberis consuetudinibus suis, sicut prædictum est ; homines autem prædicti archiepiscopi de prædicto escambio habebunt omnes libertates et liberis consuetudines quas habuerunt homines de Andeli, dum manerium illud esset in manu dicti archiepiscopi : hæc etiam omnia quæ idem archiepiscopus in hoc escambio recepit, garantizabimus nos et hæredes nostri ecclesiæ Rotomagensi et prædicto archiepiscopo et successoribus suis in perpetuum contra omnes homines, ita quod si aliquis escambium aliquod est recepturus pro aliquo prædictorum quæ memoratus archiepiscopus hic recepit, nos vel heredes nostri faciemus illud escambium, et ecclesia Rotomagensis hæc prædicta in perpetuum pacifice possidebit. Nos autem, quantum rex potest, excommunicamus et concedimus quod incurrat indignationem omnipotentis Dei, quicumque contra hoc factum venerit. Testibus his, Huberto Cantuariensi archiepiscopo, Joanne Vuigorniensi, Hugone Coventrensi, Savarico Battoniensi, Henrico Baiocensi, Garino Ebroicensi, Lisiardo Sagiensi, Guillelmo Lexoviensi, Guillelmo Constantiensi episcopis, Guillelmo Abrincensi electo ; R. S. Trinitatis de Monte Rotomagensi, Reginaldo S. Vuandregisili, Victore sancti Georgii, Arturo Ulterioris-portus, Osberto de Pratellis, Hugone de Augo, Guillelmo de Cornavilla abbatibus ; Joanne comite Moretonii, Othone comite Pictaviensi, Balduino comite de Albamarla, Radulpho comite Augi, Guillelmo Marescallo comite de Estrigol, Guillelmo filio Radulfi senescalli Normanniæ, Gileberto filio Reinfredi, Hugone Brun, Gaufrido de Leziniaco, Vuillelmo de Rupibus, Radulfo camerario Tancarvillæ, Guillelmo Martello, Radulfo Texon, Gaufrido de Sei, Roberto de Harecuria, et multis aliis. Datum per manum Eustachii electi Eliensis, tunc agentis vices cancellarii apud Rotomagum, anno ab Incarnat. Domini M. CXCVI. 1 die Octobr. regni nostri anno VIII.